

Nuchter tijdens werk en bereikbaarheidsdiensten

Nul is vanaf nu de norm

Geen alcohol of drugs nuttigen tijdens of vlak voor een dienst is al jaren een ongeschreven regel. Sinds januari is de gedragsregel *Nul is de norm* formeel vastgelegd. Drie medisch specialisten over hun ervaringen, aanspreekcultuur en handhaving.

'Elkaar aanspreken is niet altijd eenvoudig'

Cardioloog Barbara Mulder, verbonden aan het AMC Amsterdam, is blij met de formalisering van de gedragsregel. Ze hoopt dat die meer bewustzijn creëert onder medisch specialisten.

Ik was jaren geleden nog maar net coassistent toen ik met een anesthesist moest werken, die te veel op had. Dat maakte op mij diepe indruk. Elkaar aanspreken is niet altijd eenvoudig. Ik zie medicijn-, alcohol- of drugsgebruik altijd als je eigen verantwoordelijkheid. Net als je jezelf moet afvragen of je mag gaan werken als je griep hebt. Ik vind het uitstekend dat de gedragsregel nu gehandhaafd wordt. Zo creëer je meer bewustzijn onder specialisten. Artsen zouden vaker met elkaar moeten praten over alcoholgebruik. We praten eindeloos over onze kinderen als zij te veel biertjes nuttigen, maar kijken te weinig kritisch naar ons eigen alcoholgebruik. Het wordt nog te vaak weggewoven. Breek het juist open. Maak 'nul is de norm' bespreekbaar. Dat geldt ook voor drugs en medicijnen.

'Als collega's heb je verantwoordelijkheid naar elkaar'

Voor aios kindergeneeskunde Paul de Laat, werkzaam in het Erasmus MC in Rotterdam, is de gedragsregel niets nieuws, maar wel een extra middel om collega's aan te spreken.

Zolang als ik dokter ben, geldt deze gedragsregel al. Ik weet niet beter. Ik heb ook nooit meegemaakt dat er op de werkvloer werd gedronken. Natuurlijk drink je niets, of blow je niet voor een dienst. Brak op je werk verschijnen is geen stoere daad meer, zoals

het nog wel was tijdens onze studententijd, nu ben je echt een *loser*. Op onze afdeling is dat klip en klaar. Dat merk je aan alles. Met de jaarwisseling had een staf lid bijvoorbeeld *Jip en Janneke*-champagne meegenomen voor iedereen die dienst had: een hartstikke goede zet.

Ik vind het goed dat de regel nu geformaliseerd is. Zo heb je een stok achter de deur om er iets van te zeggen. Ik denk dat vooral een sterke sociale controle effectief is. Als oplettende collega's heb je een sterke verantwoordelijkheid naar elkaar. Mijn zorg gaat op dit moment met name uit naar de slaapmedicatie die sommige

collega's gebruiken om enige balans te houden tussen alle wisselende diensten. Ik zag op de Opiumlijst een flink aantal dergelijke 'pammetjes' staan. Dat is een grijs gebied waar meer aandacht voor moet komen. Allereerst ligt die taak natuurlijk bij een bedrijfsarts of voorschrijvend huisarts, maar je kunt als collega ook goed om je heen kijken. Wanneer ik merk dat iemand dat soort middelen telkens nodig heeft, kaart ik dat zeker aan. Bij de persoon zelf of anders via een bevriende collega die hem of haar beter kent. Daar zijn genoeg wegen voor. Ik verwacht niet dat het zover komt dat specialisten hun plas moeten inleveren ter controle. Ik hoop eerlijk gezegd ook niet dat dit ooit nodig zal zijn. »

Een plek waar je dit allemaal prima kunt bespreken, is een individueel functioneringsgesprek. Daar kun je iets kwijt als je je zorgen maakt over een collega of krijg je zelf iets te horen. Zo is het bespreekbaar, zonder dat het beladen wordt. Ook kan het een vaste vraag zijn in het jaargesprek voor de specialisten die in een umc werken. En ik vind dat er in elk ziekenhuis een vertrouwenspersoon moet zijn, bij wie je problemen kunt signaleren en bij wie je zelf met een probleem terecht kunt. Maar het meeste zie ik in zelf-beheersing vooraf: als je weet dat je eerste achterwacht bent en vlak ervoor een bruiloft hebt, zorg dan voor vervanging. En wanneer jij in de regio de enige superspecialist bent, zoek dan een equivalent in een ander ziekenhuis of andere regio die gebeld kan worden. Dergelijke netwerkvorming kan veel praktische dienstproblemen oplossen. En tot slot: schenk ook eens alcoholvrije champagne bij nieuwjaarsborrels en congressen. Dat smaakt net zo lekker en daarna kun je gewoon aan het werk. »

Nooit meer drinken?

Artsen die aan het werk zijn, moeten compleet nuchter zijn. Dat is kort en goed het uitgangspunt van de nieuwe KNMG-gedragsregel *Nul is de norm*. Met het vastleggen van deze gedragsregel wil de KNMG de ongeschreven regels expliciteren: vanwege de risico's voor de patiëntveiligheid is het niet acceptabel dat artsen tijdens hun werk alcohol of psychoactieve middelen gebruiken, zoals cocaïne en cannabis.

De nulnorm geldt ook voor artsen die als eerste aanspreekpunt bereikbaar moeten zijn. Alleen artsen die de tweede bereikbaarheidsdienst vervullen, moeten voldoen aan de verkeersnorm (tot 0,5 promille in het bloed). In de gedragscode worden ook talloze medicijnen genoemd die voorkomen op lijst I en lijst II van de Opiumwet. Deze medicijnen mag de arts alleen gebruiken op voorschrift van een behandelend arts.

De volledige tekst van de gedragsregel is te downloaden via: www.knmg.nl > **Advies & Richtlijnen** > **Publicaties** > **Nul is de norm**.

'Patiënten rekenen op een heldere specialist'

Als het ligt aan gastro-intestinaal chirurg **Hein Stockmann**, werkzaam in het Spaarne Gasthuis in Haarlem en Hoofddorp, was de gedragsregel al jaren eerder vastgelegd.

Ik vind het vreemd dat deze alom bekende gedragsregel nu pas geformaliseerd is; dat had veel eerder moeten. Ik vind het belangrijk dat expliciet wordt benoemd hoe om te gaan met drank, drugs en medicijnen als arts. Binnen het ziekenhuis, maar ook richting de buitenwacht. Patiënten rekenen op een heldere, frisse specialist en niet één die de avond ervoor te diep in het glaasje heeft gekeken.

Ik drink graag en houd van een goed glas wijn, maar op de avond voor een operatie drink ik niets. Anders ben ik de volgende dag ietsje minder fit en dat wil ik niet. Wat dat betreft vind ik de

gedragsregel niet ver genoeg gaan. Voor artsen die als tweede achterwacht staan, wordt de verkeersnorm gehanteerd. Dat vind ik vreemd. Ook zij moeten helder van geest zijn als ze moeten opdraven. Ik vind: nul is nul.

Na een diner en theatervoorstelling – met de nodige wijn op – werd ik eens laat op de avond gebeld over een patiënt die ik eerder die dag had geopereerd. Een collega wilde mij consulteren. Toen heb ik behalve mijn visie ook duidelijk aangegeven dat ik wel wat wijn op had, dus dat ik niet volledig aanspreekbaar was. Je bent en blijft altijd verantwoordelijk voor de veiligheid van de patiënt. Dit is alweer jaren geleden en ik heb de indruk dat de sfeer en aanspreekcultuur rondom middelengebruik echt is veranderd. Die controle zit wel goed. Artsen spreken elkaar er vrij direct op aan; ik in elk geval wel.

Bovendien heb je natuurlijk genoeg mogelijkheden om tijdens een functioneringsgesprek of team-overleg eventuele uitpattingen of zorgen ter sprake te brengen. We praten als chirurgen veel met elkaar over *fit to perform* zijn, daar hoort middelengebruik ook bij. En wanneer iemand werkelijk over de schreef gaat, heb je in het uiterste geval de *Modelreglement Functioneringsvraag*. Ik ben dan ook benieuwd hoe de Inspectie voor de Gezondheidszorg denkt dit fenomeen te kunnen controleren, maar vermoed dat het niet zover zal komen. »

